

Авіаційна обробка пестицидами в Україні: правові особливості

Вступ

- 1. Вимоги до здійснення авіаційної обробки**
- 2. Відповідальність замовника робіт**
- 3. Місце обробки**
- 4. Умови обробки**
- 5. Комунікації з населенням**
- 6. Відшкодування шкоди**
- 7. Встановлення факту завдання шкоди**
- 8. Встановлення факту порушення законодавства**
- 9. Встановлення зв'язку між шкодою та авіаційними роботами**
- 10. Оцінка завданої шкоди**

В

В Україні авіаційна обробка агрокультур пестицидами є дозволеною технологічною процедурою в агровиробництві. Проте, вона є потенційно небезпечною для довкілля та людей. У зв'язку з цим, законодавство України встановило низку правил, які необхідно враховувати агрокомпаніям. Недотримання цих правил може призвести до судових позовів й адміністративної або навіть кримінальної відповідальності.

1. Вимоги до здійснення авіаційної обробки

Авіаційна обробка полів в Україні повинна здійснюватися у відповідності до вимог, спеціально встановлених державними санітарними правилами.

Загалом, такі вимоги включають:

- вимоги до авіаційної техніки, яка здійснює обприскування; правила оповіщення населення про майбутнє проведення авіаційної обробки полів;
- вимоги до аеродромів та вертодромів, на яких така техніка базується або з яких здійснює вильоти; погодні обмеження для проведення таких робіт;
- вимоги до безпеки праці працівників, задіяних в технологічних процесах; обмеження у відстані від місця обробки до населених пунктів, водоймищ, пасік, тощо).
- вимоги щодо умов проведення авіаційної обробки полів, зокрема:

вимоги щодо очищення та зберігання техніки після внесення пестицидів авіаційним способом.

Крім правил для власне робіт з авіаційної обробки замовнику слід також дотримуватися правил використання та зберігання пестицидів та агрохімікатів загалом.

2. Відповідальність замовника робіт

У переважній більшості випадків відповідальним за завдання шкоди внаслідок авіаційної обробки полів є замовник таких робіт. Зазвичай, позови про відшкодування шкоди подають власники або користувачі суміжних ділянок, чії посіви були пошкоджені внаслідок потрапляння на них агрохімікатів. Такі позови часто супроводжуються перевітками уповноваженими органами України й накладенням адміністративних штрафів на замовника.

Судова практика показує, що у випадку завдання шкоди посівам базовими підставами для покладення відповідальності на замовника авіаційної обробки є:

- недотримання вимог щодо відстані від місця обробки до визначених об'єктів;
- недотримання правил оповіщення населення про майбутнє проведення авіаційної обробки полів;
- недотримання погодних обмежень для проведення таких робіт.

Звичайно, до уваги можуть братися й інші порушення (наприклад, наявність допусків у працівників до робіт із пестицидами, паспортизація літаків та аеродромів тощо). В більшості випадків, такі порушення не мають прямого зв'язку зі завданою шкодою, але вони є підставою накладення адміністративної відповідальності на замовника. Тому в будь-якому випадку, варто слідкувати за дотриманням усіх вимог до проведення авіаційних робіт.

Рішення уповноважених органів щодо порушення правил виконання таких робіт є підставою для визначення протиправності дій замовника. За наявності такого рішення власник пошкоджених посівів має значно вищі шанси, що суд задовольнить його позов до замовника.

Насамперед, українським агрокомпаніям слід контролювати дотримання вимог, встановлених для:

- місця обробки;
- умов обробки;
- комунікацій з населенням.

3. Місце обробки

Основною вимогою до місця обробки авіаційним способом є дотримання відстані від ділянок, які обробляються, до об'єктів, визначених санітарними правилами.

До таких об'єктів належать, передусім, населені пункти, водоймища, джерела водопостачання, сади, виноградники й інші угіддя, на яких вирощується готова до споживання продукція.

Згідно з законодавством України забороняється проводити авіаційні обробки

пестицидами сільськогосподарських культур, лісів й інших угідь, що розташовані ближче:

- 5 км від місць постійного перебування пасік;
- 2 км від рибогосподарських водоймищ, відкритих джерел водопостачання, місць випасу свійських тварин, заповідників;
- 1 км від населених пунктів, тваринницьких і птахоферм, посівів сільськогосподарських культур, що використовуються в їжу без термічної обробки, а також садів і виноградників;
- 1 км від місць проведення сільськогосподарських робіт.

Вимоги щодо відстаней для авіаційного застосування мінеральних добрив та біопрепаратів інші: щонайменше 500 м від оброблюваного поля до населеного пункту, тваринницьких і птахоферм, джерел водопостачання.

4. Умови обробки

При здійсненні авіаційної обробки літаки або вертольоти повинні обробляти поля з висоти, що не перевищує 3-х метрів над посівами.

Роботи при цьому повинні проводитися вранці або ввечері.

Крім того, незалежно від часу доби, авіаційні роботи не можуть проводитися, якщо температура повітря перевищує +22°C, а швидкість вітру більша, ніж 3-4 м/с (для внесення мінеральних добрив та біопрепаратів – 8 м/с).

Якщо з будь-яких причин висота обробки перевищуватиме 3 метри в два або більше разів, то відстань до захищених об'єктів також має бути відповідно збільшена.

5. Комунікації з населенням

Замовник авіаційної обробки полів повинен попереджати населення прилеглої місцевості про такі роботи за три доби до їхнього початку.

Як показує судова практика в Україні таке попередження достатньо опублікувати в місцевій пресі. При цьому необхідно дотримуватися правил щодо змісту попередження, воно повинно містити:

- місце проведення авіаційної обробки;
- час проведення та загальний термін робіт;
- інформацію про заборону проводити сільськогосподарські й інші роботи або випасати худобу ближче, ніж за 1 км до місця проведення авіаційної обробки;
- інформацію про необхідність вивезення пасік на відстань понад 5 км від місць проведення авіаційних обробок.

При цьому треба розуміти, що така комунікація повинна бути не тільки з населенням найближчого містечка, а в першу чергу з власниками полів та ділянок, які знаходяться поряд з оброблюваними площами. Вони не завжди проживають в прилеглої місцевості, і можуть наражатися на небезпеку. Відповідно, це дає їм підстави стягнути з замовника авіаційних робіт компенсацію за завдану їм шкоду.

В Україні для таких випадків існують вимоги про безпосереднє попередження, а саме: вимога встановити спеціальні попереджувальні знаки безпеки зі вказівкою кінцевого строку очікування на відстані 300 м від оброблюваних ділянок. Такі ж знаки повинні бути розміщені на дорогах, що проходять через оброблювані ділянки.

Якщо попередження не було зроблено належним чином, і якесь із суміжних господарств зазнало шкоди, така шкода з великою імовірністю буде відшкодована через суд.

6. Як відшкодувати шкоду

Крім ризику відповідальності за завдання шкоди власникам суміжних ділянок, агрокомпанії також мають право вимагати відшкодування шкоди, завданої їхнім посівам іншими українськими агровиробниками.

Базовими умовами успішного судового позову в таких випадках є правильне визначення підстав для такого позову та належне документальне оформлення завданої шкоди.

Відповідно до українського законодавства завдану шкоду повинен відшкодувати замовник авіаційної обробки.

Для отримання відшкодування агрокомпанії необхідно довести низку обставин, а саме:

- факт завдання шкоди;
- порушення замовником авіаційної обробки встановлених правил;
- причинний зв'язок між першою та другою обставинами.

Кожна з цих обставин має бути належним чином обґрунтована та документально підтверджена. Крім підготовки до доведення обставин завдання шкоди слід також правильно здійснити оцінку такої шкоди.

7. Встановлення факту завдання шкоди

Встановивши, що після обробки авіацією суміжних полів на ділянках агрокомпанії загинули посіви, необхідно потурбуватися про фіксацію цього факту належним чином.

Для цього необхідно створити комісію, до складу якої обов'язково мають увійти представники державного органу, який на момент такої події є уповноваженим з контролю дотримання санітарних правил. Результат обстеження ділянки з пошкодженими посівами повинен бути оформлений актом про обстеження.

Крім оформлення акту про обстеження необхідно здійснити відбір проб ґрунту, повітря, сільськогосподарських культур та передати їх для лабораторного дослідження. Результат лабораторних досліджень повинен бути оформлений протоколом.

8. Встановлення факту порушення законодавства

Наступним кроком є встановлення протиправності поведінки замовника авіаційної обробки, внаслідок якої загинули посіви. Необхідно довести, що обробку пестицидами порушник провів з порушеннями вимог чинного українського законодавства, Державних санітарних правил, тощо. Належним доказом цього може бути постанова про притягнення винної особи до адміністративної відповідальності або відповідний припис про усунення порушень.

На цьому етапі доцільно також потурбуватися про збір показів свідків, наприклад, для встановлення дотримання правила про наявність сигнальників у місцях обробки.

9. Встановлення зв'язку між шкодою та авіаційними роботами

Причинний зв'язок між авіаційною обробкою та завданою шкодою може підтвердити, зокрема, наявність протоколу лабораторних досліджень.

В такому протоколі зазначено, яким видом хімікатів було здійснено обробку поля, на якому загинули посіви. Порівняння цього висновку з документами про проведення авіаційної обробки дозволить встановити, що шкода завдана саме внаслідок авіаційної обробки чужого поля.

10. Оцінка завданої шкоди

Для здійснення оцінки завданої шкоди необхідно провести обстеження стану посівів. Для цього також формується комісія (зазвичай в складі агронома, інженера, головного бухгалтера, інших фахівців української агрокомпанії. Комісія оцінює стан посівів, визначає величину загублених посівів. Результат роботи комісія оформлює актом і протоколом огляду.

При визначенні шкоди варто звернути увагу, що розмір шкоди може включати:

- собівартість посівів, до якої потрібно включити всі затрати на насіння, культивування, внесення добрив, тощо, понесені агрокомпанією на момент загибелі;
- вартість пересівання загиблої культури, до якої потрібно включити всі витрати на передпосівний обробіток ґрунту, посів та інші роботи, які виконуються знову при пересіві новою культурою.

В цілому, уникнути ризиків завдання шкоди сусідам та місцевому населення дозволить системний підхід агрокомпанії до контролю авіаційної обробки полів та знання правил такої обробки. А правильний і своєчасно виконаний алгоритм відшкодування збитків, завданих посівам агрокомпанії іншими виробниками, дозволить успішно стягнути з порушника збитки в судовому порядку.